

otshoseniy, 1961. 375 p. 13. Kirsanov S. Ten Gitlera [The Shadow of Hitler]. Sud istorii. Reportazhi s Nyurnbergskogo protsesssa; sost. G. N. Aleksandrov. Moscow, Izd-vo polit. lit., 1966, pp. 121–127 14. Ni davnosti, ni zabveniya. Po materialam Nyurnbergskogo protsesssa [Neither old, nor oblivion. According to the materials of the Nuremberg process] [Red. i avt. predisl. L. N. Smimov; dokum. material, primechaniya i nekotoryye stati M. YU. Raginskogo]. Moscow, Yurid. lit., 1985. 400 p. 15. Nyurnbergskiy protsess nad glavnyimi nemetskimi voyennymi prestupnikami [Nuremberg trial over the main German war criminals]. Sbornik materialov v 7-mi tt. [Pod red. R. A. Rudenko]. T. I: Podgotovka suda. Otkrytiye protsesssa. Vstupitelnyye rechi glavnykh obviniteley. Zagovor. Moscow, Gosizd-vo yurid. lit., 1957. 800 p. 16. Nyurnbergskiy protsess [Nuremberg trial]. Tom V: Doprosy podsudimyykh i rechi advokатов. Moscow, Gos. izd-vo yurid. lit., 1960. 884 p. 17. Nyurnbergskiy protsess [Nuremberg trial]. Tom IV: Voyennyye prestupleniya i prestupleniya protiv chelovechnosti. Moscow, Gos. izd-vo yurid. lit., 1959. 896 p. 18. Klemperer V. Svidetelstvovat do kotsa. Iz dnevnikov 1933–1945 [To testify to the end. From the diaries of 1933–1945]. Moscow, Progress, 1998. 239 p. 19. Nyurnbergskiy protsess [Nuremberg trial]. Tom VII: Zaklyuchitelnyye rechi glavnykh obviniteley. Posledniye slova podsudimyykh. Prigovor. Moscow, Gos. izd-vo yurid. lit., 1961. 760 p. 20. Nyurnbergskiy protsess: pravo protiv voyny i fashizma [The Nuremberg Trials: the right against war and fascism]. [Pod red. I. A. Ledyakh, I. I. Lukashuka]. Moscow, Institut gosudarstva i prava RAN, 1995. 263 p.

Maryna Mykhailiuk

JULIUS STREICHER ON NUREMBERG PROCESS: ANTI-SEMITIC ASPECT OF CHARGES

In this article we are talking about the trial of Julius Streicher in the framework of the International Military Tribunal in Nuremberg (1945–1946). The main attention is focused on the aspect of anti-Semitic accusations because of his public statements, published in the weekly «Der Stürmer» and other publications on issue hounding the Jews, organizing a boycott, riots and calls for physical Jews destruction. In conclusion, it is said that the British side, which sanctioned and conducted the Streicher process, has proved to the whole world that crimes against humanity must be punished. Despite the fact that the defendant tried all the blame for anti-Semitic propaganda, the organization of the boycott and «Crystal Night» in his gau to transfer to other high-ranking officials, did not agree with most of the allegations, yet suffered a fair punishment.

Key words: Nuremberg process, anti-Semitism, Nazi Propaganda, «Der Stürmer», accusation, adjudication.

УДК 94(594)

Антон Галушка-Адайкін

ІСТОРИЧНІ АСПЕКТИ СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТКУ ІНДОНЕЗІЙСЬКОЇ ДИПЛОМАТІЇ

У статті висвітлюється еволюція дипломатії Республіки Індонезія від часів проголошення незалежності у 1945 р. й до теперішнього часу. Генеза зовнішньополітичного курсу країни досліджується крізь призму розвитку політичних режимів в країні. Аналізується внесок Республіки Індонезія у загальний світовий політичний процес, участь у міжнародних установах. Простежується вплив особистості, тобто кожного з президентів Індонезії, на формування зовнішньої політики країни. Розглядаються як переваги, так і недоліки в індонезійській дипломатичній системі.

Ключові слова: дипломатія, Індонезія, ООН, Сукарно, Сухарто.

На сучасному етапі Республіка Індонезія вже є однією із найбільш розвинутих країн світу і, незважаючи на світові політичні та економічні кризи, темпи розвитку країни постійно зростають. Неабияким важливим елементом загального успіху країни є її дипломатична служба.

Індонезійська дипломатія народилася разом із державою після проголошення незалежності 17 серпня 1945 р. 19 серпня 1945 р. проголошено про створення низки міністерств новонародженої країни та відповідне призначення міністрів. Першим головою зовнішньополітичного департаменту країни став Ахмад Субарджо. Спроби встановлення дипломатичних зв'язків ще невизнаної держави розпочались із візитів до країн близьких за рівнем, тобто до країн «третього світу».

Звичайно, що дипломатія Індонезії періоду революції була спрямована на досягнення загальної мети: світового визнання проголошеної 17 серпня 1945 р. Республіки Індонезія. І головною бойовою ареною для зовнішньополітичного корпусу були переговори із Нідерландами [5, s. 160]. Договір Лінгарджаті та Ренвільська угоду слід вважати своєрідними перемогами для молодій Республіці, незважаючи на те, що багато хто їх вважав позитивними навіпаки для Нідерландів. Саме ці договори були сходинками до Конференції 1949 року, яка закінчилась

підписанням договором про остаточне визнання незалежності Індонезії вже колишньою метрополією.

29 вересня 1950 р. Республіку Індонезія офіційно прийнято до лав ООН на основі резолюції Ради Безпеки ООН № 86 (1950) та резолюції Генеральної Асамблеї ООН № 491(V) (1950). Родемус Нікодемус Палар став першим постійним представником Індонезії в ООН. Вже наступної доби США відкрили своє дипломатичне представництво в Джакарті і перший посол США Мерл Кохрейн вручив вірчі грамоти президентові Сукарно (т. 2) [7, s. 27].

Боротьба за суверенітет насправді не закінчилась із загальносвітовим визнанням: залишалися гострі територіальні питання, головним з яких було майбутнє Західного Папуа або Іріану за загально індонезійською топонімією того часу. Лише у 1963 році Західне Папуа офіційно стало індонезійською провінцією.

Крім вирішення власне національних проблем індонезійська дипломатія у постреволюційній період під проводом президента Сукарно була спрямована на реалізацію його великих проєктів, серед яких чільне місце займає Бандунгська конференція країн Азії та Африки та Рух неприєднання. Бандунгська конференція, що відбулась у 1955 році, є чи не найвеличнішим здобутком індонезійської дипломатії та великою перемогою Сукарно [3, s. 66].

У 1960 році Сукарно на засіданні Генеральної Асамблеї ООН зробив промову, що увійшла до історії людства під назвою «Збудувати світ наново». Незважаючи на цілком вірні тези, їх імплементація у «батька» індонезійської революції відверто не вийшла. Роль Сукарно у індонезійській дипломатії була найбільш значущою, він набагато більше приділяв уваги міжнародним візитам, аніж внутрішньодержавним справам, що в кінці кінців і призвело до трагічних подій 1965 року: невдалої спроби державного перевороту і подальшого поступового відсторонення Сукарно від державних справ військовими на чолі із Сухарто. Серйозної шкоди міжнародному іміджу Індонезії завдала «конфронтація», тобто невизнання Індонезією суверенітету Малайзії та припинення членства в ООН. Індонезія повернеться до складу цієї міжнародної організації універсального характеру лише у 1966 р. (т. 4) [7, s. 43].

Безумовною головною подією, для втілення якої індонезійською дипломатією часів затрачено чимало зусиль, стало створення Асоціації країн Південно-Східної Азії. Підписання 8 серпня 1967 року Бангкокської декларації стало важливим кроком регіональної співпраці (т. 4) [7, s. 57]. Два роки потому успіхи на міжнародній арені були підкріплені участю у створенні організації «Ісламський Конгрес».

Більше трьох декад державу очолював другий президент Сухарто, який впровадив власний політичний режим «новий порядок». Індонезійська дипломатія, як і сам режим, пройшла декілька етапів свого розвитку: розквіт, «золотий вік» та стагнація. Головним завданням індонезійської дипломатії часів «Нового порядку» була легітимізація авторитарного режиму Сухарто, виправдання антидемократичних принципів, що були встановлені в країні. Головною відмінною рисою дипломатії періоду «Нового порядку» було те, що вона формувалась не тільки президентом країни, але на неї також впливало його оточення, чільне місце в якому займали військові та чуконги, олігархи китайського походження [6, s. 29].

Падіння режиму Сухарто у 1999 р. стало серйозним випробуванням для індонезійської держави, хоча, слід зазначити, що подальше існування режиму було ще більшою загрозою для Індонезії. В Індонезії почався період «Реформації», який потребував легітимізації та підтримки світової спільноти. Президент Хабібі, який після відставки Сухарто зайняв цю посаду згідно до конституційних норм як віце-президент країни, надав населенню Східного Тимору можливість власноруч визначити своє майбутнє: надалі разом з Індонезією або отримання незалежності. Індонезійський дипломатичний корпус професійно підготував проведення референдуму, а згодом приймав активну участь в процесі імплементації його результатів.

Упродовж періоду «Реформації» в країні змінилось 3 президента, крім вищезгаданого Хабібі цю посаду займали Абдуррахман Вахід та Мегаваті Сукарнопутрі. Абдуррахман Вахід, який більш відомий за своїм прізвищем Гус Дур, незважаючи на великі проблеми із здоров'ям, присвятив доволі багато уваги міжнародним візитам для вирішення економічних питань та пошуку допомоги для нормалізації внутрішньополітичних ускладнень. Упродовж 20 місяців він відвідав 80 країн світу. Взагалі дипломатію часів президентства Абдуррахмана Вахіда слід називати «двосторонньою», бо він надавав перевагу зносинам «віч на віч» [1, s. 223]. Важливим досягненням уряду Гус Дуру можна вважати реформи, відповідно до яких відбулось зниження впливу військових на діяльність міністерства. Зовнішня політика уряду Мегаваті Сукарнопутрі, доньки першого президента країни, була спрямована на боротьбу проти світового тероризму, послідовники якого створили на території країни власну мережу та влаштували низку терористичних актів. Дипломатична система за часів Мегаваті Сукарнопутрі зазнала відчутних змін, реформування спрямоване на саму сутність зовнішньополітичного департаменту: не тільки займатись міжнародними зв'язками, тобто

вектор «Індонезія – інший світ», але й привносити зміни в інтернаціональному просторі до внутрішньополітичних реалій, а саме вектор «інший світ-Індонезія» [4, s. 277].

У 2004 р. в результаті перших в історії Індонезії демократичних виборів президентом країни став Сусіло Бамбанг Юдойоно. Одним з найважливіших досягнень зовнішньополітичного курсу країни було налагодження дружніх відносин із сусідніми країнами. Так, в результаті низки двосторонніх переговорів підписано угоду із Сінгапуром, яке врегулювало старі непорозуміння щодо кордонів. У 2007 році Індонезія була обрана непостійним членом Ради Безпеки ООН. Упродовж членства у цьому міжнародному органі Індонезія була залучена до участі у вирішенні багатьох важливих питань світової загальної безпеки. З 2008 р. на острові Балі проводиться щорічний Форум з питань демократії. Однак були і певні недоліки в роботі уряду щодо впровадження зовнішньополітичного курсу країни. Одним з головних питань, що потребувало і потребує додаткових зусиль є питання індонезійської робочої сили за кордоном.

Зовнішня політика Індонезія після обрання президентом Джоко Відодо, побудована на основі концепції «Навачіта» («Nawa Cita»), «дев'ять побажань», яка була основою передвиборчої кампанії Відодо та віце-президента Юсуфа Калли та стала своєрідною ідеологією новообраного уряду [2, s. 1, 7]. Багато у чому концепція «Нава Чіта» є продовженням традицій концепції «Трісакті», що була проголошена першим президентом країни Сукарно: суверенна політика, економічна незалежність, власна культура. «Нава Чіта» в контексті її імплементації в зовнішній політиці отримала вигляд у наступних постулатах: захист суверенітету країни, забезпечення безпеки громадян Республіки Індонезія та представництв країни за кордоном, посилення економічної політики та покращення іміджу на регіональному та глобальному рівнях.

Серед безумовних досягнень уряду Джоко Відодо на перших етапах президентства є доволі успішні кроки стосовно втілення загальносвітової миротворчої програми. По-перше, Індонезія стала господарем 5-ої конференції на вищому рівні щодо статусу Палестини та Єрусалиму. По-друге, Індонезія вийшла на 11 місце серед контриб'юторів миротворчих сил ООН, наразі миротворчий контингент налічує 2867 осіб. По-третє, Індонезія головувала на конференції на вищому рівні серед країн-учасників АСЕАН та США, на якій обговорювались питання протидії тероризму, глобальної безпеки та толерантності.

На сучасному етапі перед індонезійською дипломатією стає кілька завдань та викликів. Однією з найважливіших цілей є посилення ролі Індонезії на регіональному рівні, перш за все, в межах АСЕАН. Також важливим завданням для індонезійської дипломатії є діяльність, спрямована на протидію тероризму. Іншим напрямом, який ще потребує доробки усіма державними механізмами, включаючи дипломатичний, є захист прав людини.

Оцінюючи індонезійську дипломатію в цілому, тобто і її генезу і сучасний стан, можна сказати, що вона відповідає рівню самої країни: дипломатія поставлена на досить професійному рівні, знаходиться в процесі руху у позитивний бік, зміцнюючи саму країну. Індонезія доволі широко представлена мережею дипломатичних представництв, які сформовані на кшталт провідних країн світу. Звичайно індонезійська дипломатія не може бути відокремлена від національного менталітету і їй також притаманні характерні риси власне індонезійського народу: неспішність, обережність, але для дипломатії ці якості часто-густо є навіть перевагами, що не дають змоги прийняти поспішне рішення, яке зашкодить країні. Звичайно, що на даному етапі індонезійська дипломатія поступається класичним дипломатіям старої Європи, США або Китаю, однак позитивна динаміка дозволяє стверджувати про зростаючий професіоналізм дипломатичних кадрів та відповідно якості самої дипломатії.

Список використаних джерел

1. Barton G. Gus Dur: The Authorized Biography of Abdurrahman Wahid. Yogyakarta: LKiS Pelangi Aksara Yogyakarta, 2003.
2. Foreign policy reforms under Jokowi // Jakarta Post, September 9, 2014.
3. Kahin G. The Asian-African Conference: Bandung, Indonesia, April 1955. Ithaca: Cornell University Press, 1956.
4. Lesmana T. Dari Soekarno Sampai SBY. Jakarta: Gramedia Pustaka Utama, 2009.
5. Reid A. The Indonesian National Revolution 1945–1950. Melbourne: Longman Pty Ltd, 1974.
6. Reid A. The New Order. London: Oxford University Press, 1979.
7. Sejarah diplomasi Republik Indonesia dari masa ke masa (4 buku). Jakarta: Departemen Luar Negeri, Republik Indonesia, 2005.

Anton Galushka-Adaikin

HISTORICAL ASPECTS OF THE FORMATION AND DEVELOPMENT OF INDONESIAN DIPLOMACY

The article covers the evolution of the diplomacy of the Republic of Indonesia since the proclamation of independence in 1945 till nowadays. The genesis of the foreign policy of the country is being studied through the prism of the development of political regimes in the country. The contribution of the Republic of Indonesia to the global political process, participation in international institutions are analyzed. The influence of the individual, specifically each of the presidents of Indonesia, on the formation of foreign policy of the country is indicated. Both the advantages and disadvantages of the Indonesian diplomatic system are considered.

Key words: diplomacy, Indonesia, UN, Sukarno, Suharto.

УДК 94(438)

Ярослав Секо

УКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ РУХ 1960-Х – ПЕРШОЇ ПОЛОВИНИ 1980-Х РР. У КОНТЕКСТІ ОПОЗИЦІЙНИХ РУХІВ СХІДНОЇ ЄВРОПИ

У статті проаналізовано основні етапи та організаційні форми українського національного руху 1960–1980-х рр. Головну увагу зосереджено на проблемах співзвучності його вимог опозиційним рухам у Східній Європі, елементам взаємодії. Осмислено такі поняття як ревізіонізм і дисидентство та можливості їх застосування до українських реалій зазначеного періоду.

Ключові слова: ревізіонізм, опозиційний рух, Східна Європа, шістдесятники, гельсінський рух.

«Східною Європою походить примара, яку на Заході називають «дисидентським рухом»...» [1, с. 8], – цими словами В. Гавел не лише маніфестував існування інтелектуального опору 1950–1980-х рр., але й окреслив географічні межі явища. І не помилився, бо дисидентство, при всьому смисловому розмаїтті терміна, виявилось явищем типовим для СРСР і країн радянського блоку. Бо рід, звісно, не в географії, а в схожості політичних і соціокультурних реалій, які хоча й не були ідентичними, все ж, впливали з трагічного досвіду будівництва комуністичного суспільства.

Саме тому розгляд українського руху в контексті східноєвропейського опозиційного руху має чимало дослідницьких перспектив та зумовлюється практичними науковими потребами. В українській історіографії існує не багато робіт, присвячених цій темі [2–4]. До того ж, вони зосереджуються на відносинах між польською антикомуністичною опозицією та українським національним рухом. Водночас, західні дослідники [5], тривалий час виводили український національний рух поза східноєвропейський ареал. Подолання такого вузького географічного детермінізму дозволить чіткіше осмислити феномен опозиційності в комуністичному суспільстві та її подальшої трансформації після здобуття влади демократичними силами в різних країнах. Запропонована стаття таких широких завдань не ставить, а зосереджується на значенні східноєвропейських опозиційних рухів для українського національного руху.

Така контекстуальна перспектива передбачає визнання випереджального темпу східноєвропейських опозиційних рухів, які створювали певні ідеальні моделі й прецеденти, в межах яких український національний рух міг долати свою провінційність і «буржуазність». По-друге, орієнтація на Східну Європу дозволяла дистанціюватися від російського дисидентства, не пориваючи з ним. Загальновідомо, що багато російських опозиційних лідерів із недовірою поглядали на український рух та прагнули його заретушувати в загальносоюзному. Отож, «відчуття Східної Європи» дозволяло українцям самостійно вибудовувати стратегію власного руху й дистанціюватися від російської опозиції.

Водночас, східноєвропейський контекст для українського національного руху не потрібно сприймати тотально. Він не був самоціллю і вибудовувався з практичних міркувань. В українському русі завжди були елементи зовсім не зацікавлені в ньому, які вибудовували свою стратегію на принципово інших засадах. Те ж саме стосується і опозиційних сил Східної Європи, бо лише для частини із них боротьба українців мала цінність і значущість. Тобто, у статті мова йтиме переважно про дисидентське середовище, яке еволюціонувало в межах ревізіонізму й правозахисного руху, й проголосило себе позасистемною опозицією. Принагідно відзначу, що верхньою хронологічною межею є друга половина 1980-х рр. – час переходу до тісної співпраці між діячами опозиційного руху в Східній Європі та УРСР.